

КОНЦЕПЦИЯ
ЗА УТВЪРЖДАВАНЕ НА ЛИДЕРСКИТЕ ПОЗИЦИИ НА БЪЛГАРСКОТО
НАЦИОНАЛНО РАДИО В ЕРАТА НА ЦИФРОВИТЕ ТЕХНОЛОГИИ

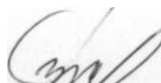
Валери ТОДОРОВ

I. РАЗВИТИЕ НА БНР КАТО ОБЩЕСТВЕНА МЕДИЯ

За три години БНР откри две нови регионални радиостанции - Радио София (2007 г.) и Радио Видин (2009) и подготвя следващата - Радио Бургас. Националното радио не беше откривало нови радиостанции от 1973 г. От март 2008 г. всички регионални радиостанции преминаха на 24-часово излъчване, което беше стремеж през последните две десетилетия. От юни 2007 г. програма „Хоризонт“ със съдействието на БТК започна експериментално цифрово излъчване за София и областта по технологията DVB-T, която сега ще бъде масово внедрена при цифровизацията на телевизията. След „Хоризонт“, на сателит през 2007 г. беше качена и програма „Христо Ботев“. От май 2008 г. БНР първа в страната стартира цифрово излъчване и по технологията DRM за чужбина. Излъчват се два шестчасови модула на програма „Хоризонт“ и „Христо Ботев“ и новини на четири езика. През октомври 2009 г. стартира новият корпоративен Интернет-сайт на БНР с обща лента на новините, със страници на всички програми и страници на 11 езика (вкл. арабски). Предприетите мерки за програмно и технологично развитие отговарят на изискванията на Препоръка 3/2007 г. на Комитета на министрите на страните членки на Съвета на Европа обществените медии да предлагат нови програми, нови услуги и платформи в условията на динамични промени в информационното общество. С двете си национални радиостанции, една радиостанция за чужбина с програми на 11 езика и вече 7 регионални радиостанции, БНР сега е медията с най-много програми и най-висок обществен авторитет в България. *Разширяването и задълбочаването на многопрограмното развитие на БНР, налагането на общественото радио като програмен, технически и технологичен лидер е водещата цел в тази концепция.*

Още в началото на изтеклия мандат (2007 г.) само за период от 10 месеца бяха сменени саундът на националните програми „Хоризонт“ и „Христо Ботев“ - *над 50 нови опознавателни сигнали.* В „Хоризонт“ стартираха 15 нови информационни и музикални предавания, програмата радикално промени вечерните линии, изтегли по-рано часа на вечерния осведомителен бюлетин, въведени бяха кратки новини на половин час, въведена беше сервизна, валутна и борсова информация в новините. Слушателите реагираха незабавно - удвоени бяха рейтингите, удвои се времето за слушане на програмите. „Хоризонт“ се очерта като категоричен медиен лидер с 32-38 % от аудиторията. Пазарният дял на програма „Хоризонт“ в националния ефир премина границата на 20 % и тази извоювана висока лидерска позиция беше задържана пред целия управленски мандат. През април 2010 г. пазарният дял на „Хоризонт“ достигна рекордната за последните две десетилетия стойност от 24.3 %.

Програма „Христо Ботев“ стартира в ефир 14 нови предавания, промени динамиката, актуалността си, увеличи разнообразието на културните послания, музикалната си политика, възстанови традицията на Културните салони за изложби и концерти, започна излъчването на общ ношен блок съвместно с регионалните радиостанции. Реформите изведоха програмата на пето място в националния ефир, което е успех за културна програма в Европа. Целта на следващите промени е да насърчат нови форми, да се премине към нова организация на работа с използване на най-нова техника и технологии. През изтичащия управленски мандат бяха преоборудвани редакционните помещения, които не бяха ремонтирани 30 години, програмата премина от пишещи машини - на работа с компютри и нови технологии, внедрена беше нова репортерска техника, нови подвижни радиостанции. Предавателната мрежа на програмата, която беше в състояние на разпад и не разполагаше с нито един RDS, получи 13 нови собствени УКВ предаватели в райони без покритие. Включени бяха и други предавателни мощности, собственост на БТК. *БНР инвестира в разполагането на RDS на всички предаватели за всички програми.* В средата на юни т.г. „Христо Ботев“ предстои да влезе в изцяло ремонтираните и преоборудваните Студийни комплекси 37 и 38 с цифрови вместо досегашните аналогови ефирни пултове, с интегрирана в тях най-модерната версия на системата „Далет“ -, „Далет+“, част от чиито модули бяха кирилизирани специално за БНР.

Една от търсените цели през следващия период ще бъде ребрандирането на регионалните програми, разширяването на интерактивността и на диалога със слушателите, разработването на нови визуализирани продукти, разработване на предавания за различните технологични платформи, на модифицирани програми за аналогови, цифрови и мобилни платформи.

Преминаването на регионалните програми на БНР от старите версии към „Далет+“ бе извършена за рекорден срок от една година (само в „Хоризонт“, „Далет“ се внедряваше 15 години!). Със завършването на новия Студиен комплекс 10 А и Б, с апаратната и новата сървърна зала, **програма „Хоризонт“ също ще премине изцяло на „Далет+“**. Следващата цел е преминаването в края на тази и началото на следващата година на „Далет+“ и на Радио Пловдив и Радио България.

БНР стана учредител на европейския информационен проект „Евранет“¹. Радио България първа сред европейските си партньори започна да излъчва цифрово информации по тази технология. **Приоритетна цел на тази концепция е да се разширяват цифровите излъчвания с нови приложения и разширения - като се разнообразяват програмните и технологичните услуги, да се извършват експерименти с други платформи и формати и да започне подготовката на Радиото за влизане в ерата на цифровото излъчване.**

БНР вече разполага с най-развитата радиоразпръсквателна мрежа в страната. Ако през 2007 г. „Хоризонт“ покриваше над 64.4 % от територията и 77.3 % от населението в УКВ-обхвата, през 2010 г. и двете стойности са над 90 %! Мощностите на Програма „Христо Ботев“, които покриваха 46 % от територията и 66% от населението на страната, вече са изравнени с „Хоризонт“. Следващата задача е да се направи **анализ и ново планиране на покритието в различните спектрови диапазони**. Особено внимание е необходимо върху района на Североизточна България.

Радио Видин, която стартира с 6 часа, вече премина на 12-часова програма. Четири от регионалните програми се оформиха като медийни лидери в регионите си. Тези позиции трябва да се превърнат в стабилна тенденция. Националните и регионалните програми трябва да развият и утвърдят модела на общественото радио и да предложат културна и музикална алтернатива на прекалената комерсиализация в радиоефира. **Ще се търсят нови проекти за интегрирани предавания между националните и регионалните програми.**

През изтеклия период БНР се превърна в най-големият медиен партньор в страната. Като обем на подкрепа БНР изпълнява още един рекламен бюджет с медийни партньорства! Делът на българската музика от 15-20 % достигна 40-45% (от общия дял на музиката), което беше отбелязано и с награда от организацията за авторски права „Музикаутор“. БНР възобнови музикалните класации в ефир, стана съорганизатор на най-авторитетните конкурси, фестивали, детски празници.

Изследване на НЦИОМ по време на последните парламентарни избори показва, че БНР и БНТ са медиите с най-високо доверие в обществото. БНР се откъсна с двойна дистанция от конкурентите си в обхвата на аудиторията.

Успехът на националното радио върна интереса към обществените медии, което може би е едно от най-забележителните постижения през последните няколко години. Това показва че бързата, обективна и разностранна информация, плурализъмът на гледни точки в предаванията и в програмната политика, независимостта от властите и бизнеса, са оценени високо от аудиторията. Специални грижи и занапред ще се полагат за чистотата на езика и стила. В програмите на националното обществено радио активно са представени всички социални и етнически групи, религии, конфесии, хората в неравностойно положение.

Конкурентната среда през последните години рязко се промени. Забелязва се концентрация на медийните ресурси в частния сектор, съчетаване на медии с различен формат - радио, телевизия, рекламни агенции, забавно-развлекателни, музикални формати. Тази тенденция задължава БНР да се развива с по-бързи темпове, да изпреварва тенденциите, да търси свои подходи в съответствие с резолюциите и препоръките на Съвета на Европа и декларациите на Комитета на министрите². В този дух БНР ще разширява нелинейните услуги, видеоинформацията, ще съчетава цифровите и аналоговите платформи, интернет.

Наложително е да се разработи и предложи за обсъждане **Стратегия за програмно развитие на радиото в цифровата ера**, за гарантиране на програмното разнообразие и

разнообразието на технологичните платформи. *Визуализацията на радиото*, разнообразяването на цифровите услуги, *по-активното присъствие в социалните и музикалните мрежи* на интернет, по-ефективното използване и съсредоточаване на информационните ресурси ще предопределят посоката на развитие на БНР като „интерактивна“ медия и институция.

Необходимо е да се завърши започналият процес на *унифициране на техниката и технологиите* в различните програми и структури, да продължи развитието на предавателната мрежа, да се експериментира с нови цифрови формати и технологии.

Намеренията в тази концепция са съсредоточени в следните направления:

- По-нататъшно утвърждаване на БНР като многопрограмна медия с откриване на нови регионалните центрове и програми;
- Експериментирание и внедряване на нови цифрови медийни платформи;
- Структурни промени с по-висока концентрация на управлението;
- Унифициране на техниката и технологиите на всички програми и структури;
- Изграждане на програмите като автономни технологични комплекси;
- Изграждане на високоскоростна свързаност между всички структури;
- Дигитализиране, нова организация за съхраняване и управление на архивите;
- Ребрандиране на регионалните програми, модернизиране на студийно-ефирната им база, разширяването на интерактивността и диалога със слушателите, развитие на предавателната мрежа;
- Разработване на нови визуализирани продукти, нелинейни видеоизлъчвания, увеличаване на обема на видеоинформацията и видеослужбите;
- Развитие на нови електронни услуги - за мобилно приемане, смесени аудио и видеоформати.

II. ОРГАНИЗАЦИЯ И УПРАВЛЕНИЕ НА БНР, РЕДАКЦИОННА СТРУКТУРА

От изключително значение за ефективността на управление е добрият синхрон между трите високи нива на управление - *Управителен съвет, Програмнен съвет и Съвет на директорите*. Мандатът на екипа, който работи преди мен, завърши с тежък конфликт между генералния директор и Управителния съвет. Това доказва необходимостта да се работи в екип от съмишленици. *Изборът на екип и уменията да се работи екипно са гаранция за диалога и баланса в управлението*. Една от тенденциите в следващите реформи на управлението ще бъде уедряването на структурите и интегриране на основните функции.

Като се отчитат мащабът и сложността на предстоящите реформи и промени, необходимо е да се засили и разшири функцията на експертните и обществено-консултативните съвети - на *Обществения съвет на БНР, Съвета за технологично развитие и цифровизация*. Може да се помисли и за *интерактивен Слушателски съвет*.

Стратегическите задачи се решават от *Управителния съвет*, който се избира по Закона за радиото и телевизията и се предлага от Генералния директор.

Генералният директор ръководи пряко Управителния съвет и Съвета на директорите, като носи цялостната отговорност за програмното, техническото и финансовото състояние на БНР. На пряко подчинение на генералния директор са Програмният директор, Изпълнителният директор, директорите на Програма „Хоризонт“, Програма „Христо Ботев“, Радио България, на 7-те Регионални радиостанции (РРС), ръководителите на самостоятелни структури (вж. Приложение №1).

Програмният директор ръководи Програмния съвет. Той е съвещателен орган и работи на две нива - в разширен състав с главните продуценти и директорите и в оперативен състав - само програмните директори, директорът на Рекламно-издателската къща и директорът на „Международна дейност“. Дава предложения по въпроси на програмното развитие и медийните партньорства. Програмният директор координира взаимодействието между отделните програми, с интернет-сайта и пряко ръководи Центъра за анализи и прогнози (Социологически център, Мониторинг на програмите и Програмна координация).

Изпълнителният директор ръководи Административния отдел, Общата канцелария, отдел Почивно дело и Секретариата, следи за изпълнението на решенията на Управителния съвет.

Съветът на директорите е оперативен орган за управление, който се свиква не по-малко от един път в седмицата. Ръководи се от Генералния директор. Заседава в два формата - в разширен състав един път в месеца с участието на директорите на регионални радиостанции или техни представители и оперативен - с участието на ръководителите на самостоятелни структури в БНР.

В прехода към цифровизация от особено значение е **кадровото развитие на дирекция „Радиоразпръскване“**. Тя трябва да разработи **Стратегия за промени в честотното планиране на средни и къси вълни**, да осигури по-нататъшното развитие на собствената УКВ-мрежа и да подготви нови платформи за цифровизация и мултимедийно развитие.

Натрупаният опит и разширяването на ролята на БНР като обществена медия предпоставят обособяването на **Продуцентско-импресарски център** (в рамките на Дирекция „Музикална продукция и състави“) и **Център за работа по европейски проекти** (към Програмна дирекция). Ще се разработват съвместни и копродукции с външни партньори, с други радиостанции и телевизии, с европейски медии, с културни институти и министерства.

Рекламно-издателската къща успя само през юбилейната 2010 г. да произведе 21 аудио- и видеодиска с документални и музикални записи от Златния фонд, подбрани изпълнения от концертите на музикалните ни формации, детски анимирани песни, златни хитове и уникална продукция. Издадените за три години 52 диска са съизмерими с продукцията за предишните десет години. РИК ще разработва обща политика с регионалните офиси и програмите, ще подготви **нова маркетингова стратегия**. **Изградената модерна зала за пресконференции в София с мултимедията и вътрешната видеосистема ще се предлага за пресконференции, интернет-предавания и проекти на външни партньори.**

Структурата, организацията на работа, и програмното планиране в **Програма „Христо Ботев“** ще се променят радикално. Вместо сегашната редакционна структура ще се формират два типа екипи: по продуцентски направления (музика, култура и образование, радиодраматургия, актуални предавания, нови проекти) и в шестчасовите отрязъци в денонощието.

С унифицирането на техниката и технологиите и въвеждането в действие на новите шест студийни комплекси в София, **програмите ще работят в затворен цикъл със собствен технически и режисьорски екип и продуцентско-ефирна база**. Така ще се оформи **техническата и технологичната независимост на програмите**, ще се повиши ефективността в използването на техническата база.

По нов начин ще се структурира и **Направление „Звукозаписна продукция“** в София. Музикалният звукозаписен отдел ще се пренасочи към „Музикална продукция и състави“, с което ще се съберат концертната, импресарската, продуцентската и звукозаписната дейност.

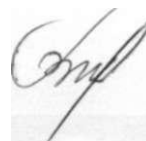
В **регионалните радиостанции (РРС)**, след изграждането на новите студийни мощности, ще се обособят ефирните и продуцентските комплекси. РРС ще развиват и собствени продуцентско-рекламните структури.

В отговор на засиления обществен интерес към парламентарните дебати **Радио София**, която излъчва и парламентарния канал, **ще придобива облика на национална програма** с ефирно време в големите градове и излъчване в интернет, с втора програмна линия, ориентирана към младото поколение.

Интернет-сайтът ще разширява корпоративните си функции и ще продължи да се обособява като „медия в медията“. Ще се разработят допълнително **финансова страница, страница за деца и профили в социалните интернет-мрежи**. БНР ще разработи **концепция за нарастващо присъствие в Интернет и музикалните портали**.

Промените в мениджмъна на **дирекция „Музикална продукция и състави“** ще засегнат взаимодействието с културни институти, музикални формации, телевизии. Ще се организират образователните програми и концерти в училищата, в концертните зали в регионалните радиостанции, на открито. Ще се разработи съвместна програма с общината в София за избор на места за концерти за младежка публика и за класически концерти.

Според мен, повече от необходимо е, да се създаде Консултативен съвет на обществените медии за разработване на общи проекти, за съгласувана политика на обществените медии в условията на цифровизация, за съвместна разработка на мултимедийни проекти и платформи, цифрови и интернет.

III. ПРОГРАМНИ НАМЕРЕНИЯ И ПРИОРИТЕТИ

След успеха в ребрандинга на националните програми и след рестайлинга на логото на БНР, близка задача още през първата година на предстоящия мандат е **ребрандингът на регионалните програми** - с разработване на нови сигнали, нова визия и разпознаваеми обществени инициативи в регионите.

Промяната в посланията ще задълбочи започналия процес на смяна на профила на аудиторията. В някои от програмите - „Хоризонт“ и „Христо Ботев“, Радио София, Радио Благоевград, Радио Стара Загора, изключително успешно бе привлечена аудиторията между 15 и 40 години. Тенденцията е младите хора да се ориентират повече към интернет и новите технологии. Затова една от важните цели ще бъде разработването на **програмен и софтуерен мултиплеър, който да събере всички музикални програми и фондове на БНР**. Също така трябва да се разработят предавания за диалог с **алтернативните младежки общности** (пример е предаването „Аларма“ на „Христо Ботев“), предавания за новите технологии.

Трябва да се осигури и **нова софтуерна контент-навигация на програмите и предаванията**. БНР ще открие възможности за **интернет-проучавания на аудиторията** с помощта на социологически агенции.

С усилията на „Музикална продукция и състави“, „Христо Ботев“, Златния фонд и „Звукозаписна продукция“ трябва да се създадат **Младежка и Музикална радиостанция**, експериментални и за новите Интернет и цифрови платформи. По-силен акцент трябва да се постави върху **съботните и неделните програми** - най-вече в регионалните радиостанции; върху предаванията и концертите „на живо“ и на открито, конкурсите, фестивалите, детските празници. Заедно с програмните акценти за младите трябва да се развият и **програмите за третата възраст**, за ценителите на редките музикални жанрове, за алтернативната култура, етническите малцинства, за хората с увреждания.

Приоритетно внимание в програмната политика ще продължи да се отделя на **езика, правоговора**, лексиката и стила, **културата и техниката на говора**. С Фондация „Конрад Аденауер“ предстои да се разработят нови тренинги и съвместни проекти за ръководни кадри и журналисти. **Всяка година всеки четвърти служител на БНР преминава през курсове за квалификация и преквалификация** и обучение по новите технологии в новия учебен Компютърен център. Заедно с **атестирането и обновяването на кадрите** тази тенденция се превръща във водеща за националното радио.

Като част от многопрограмното развитие, за уплътняване на предавателната мрежа и обогатяване на ефира на крайграничните райони с български радиогласове, както и за развитието на програми за малцинствата, е необходимо да се заложи изграждането на още една регионална програма **Радио Кърджали. Радио Видин**, която ще премине на денонощно излъчване, ще продължи работа над профила на аудиторията си, като разработи своя музикална физиономия и програми за младото поколение. В Радио Бургас, Радио Варна и Радио София ще се подготвят **новини и специализирани програми на чужди езици** за чужденците, със сервизна, туристическа и културна информация.

С унифицирането на техническата и технологичната среда и промени в структурата, ще се премине към изграждането на **Общ нюзрум на БНР**, като се обединят информационните служби в БНР-София чрез използване на новите мултимедийни цифрови технологии и нов тип оптическа свързаност. Ще се внедри новата **стандартизирана визия на интернет-страниците на РРС**, но с различни диалогови и интерактивни зони, с достъп до всички електронни ресурси на БНР. Новата **финансова страница на интернет-сайта** на БНР ще събере ресурси на министерства и ведомства, банки, борси, ще привлече реклама, спонсорство, партньори.

Музикалната редакция на **Програма „Христо Ботев“** ще започне работа над **дигитализирането на музикалните архиви и фондовете на радиотеатъра**, прехвърлянето им от ленти в „Далет+“. Екипи на програмата ще започнат **разработката на програми за интернет, мобилни и цифрови платформи** с музика и културни предавания в режим он-лайн, на запис и по заявка.

В нощния блок и вечерния информационен обзор на **Програма „Хоризонт“** ще се активизира интерактивният диалог с аудиторията. В студиото ще „влязат“ **уеб-камери**, ще се отворят блогове. Чрез използване на новите мултимедийни технологии ще се създадат

условия за достъп на събеседници от чужбина. **Ще се разработи концепция на интерактивно предаване по „Хоризонт“ за младото поколение.** Репортерите на „Хоризонт“ от „новата вълна“ вече имат потенциал да преодолеят дефицита от вътрешнополитически и икономически коментари, разследваща журналистика и анализи. Така **националното радио ще утвърждава нови имена.** Ще се разработват и **кросмедийни** проекти за радио, телевизия и интернет.

В условията на криза радиото има шанса да предложи по-евтина и по-разнообразна продукция от телевизията, с по-широк достъп, върху по-евтини мултимедийни платформи. Съзнателно ще се търси тенденцията към визуализирането на посланията, ще се разработи нова кросмедийна маркетингова стратегия.

В програмите ще започне подготовката за разработване на **модифицирани предавания за аналогови и цифрови носители, за качване в интернет, на сателит.** БНР ще разширява създадения фонд от **DVD-продукция.** Ще се подготвят **приложения и разширения в Интернет** за слушателите, които искат да поддържат свой **интерактивен радиоблог** на най-интересното от програмите на БНР. **Игрите елементи** в контактите с аудиторията ще бъдат насърчавани с **награди от издателската продукция на БНР, с билети за концертите на нашите състави.**

В Програмата „Евранет“ БНР трябва да засили вниманието си към социалните теми, слаборазвитите райони.

В „Хоризонт“ е време да се помисли, заедно с прегледа на печата и за **преглед на по-важните теми от електронните издания.** Трябва да се следи по-строго за баланса „говор-музика“, да се помисли **за втори музикален блок в сутрешната програма,** вероятно в последния половин час преди Обедния осведомителен бюлетин.

В сутрешната линия на Програма „Христо Ботев“ ще се премине към **актуално планиране,** с по-активно участие на **репортерите** в линията на „Добър ден“ и използване на **подвижните радиостанции,** разширяване на **преките включвания** от регионите. С развитието на новите технологии се открива възможност за издаване на **списание за радио, култура и музика** в Интернет или като притурка на някой от популярните всекидневници. Радиотеатърът ще разработи съвместни постановки с Телевизионния театър на БНТ. Серията **„Радиоенциклопедия“** ще продължи с издаване на най-ценното от музикалните архиви, радиодраматургията, творчеството за деца. Съвместно с музеите и Министерството на образованието може да се разработи **Звуков буквар на великите българи** за слушане в музеите и училищата След като БНР положи началото на детската музикална енциклопедия с издаване на най-популярните детски песни с DVD и караоке, сега е време да се издаде и **серия от детски приказки,** разказани през годините от най-добрите ни актьори, с цялото богатство на говорната ни и езикова култура.

Ще се развива линията **„семеино радио“** на програма „Христо Ботев“ в събота и неделя, като част от идеята за **радиото на малкия град, на малкия слушател** - с предаванията за деца, концерти на живо, образователни предавания, полезни съвети, сервизна информация, премиери. Акценти са общуването между поколенията, в семейството, социалните групи, алтернативните форми на обществен живот. Трябва да се заложи повече на **обществените инициативи, социалните послания,** предаванията за личната предприемчивост и успех. Трябва да се търси **нов прочит на традициите,** обичаите, бита. Програмата ще показва разнообразието и промените в културните и социалните ценности, алтернативни гледни точки, новите естетически критерии, ще бъде „прозорец“ към частните галерии, благотворителността и меценатството, към културния туризъм. **Знанието трябва да се поощрява и с игрови елементи.**

Необходими са и повече предавания за езика, стила, правоговора, лексикалното богатство; значението на пословиците, поговорките и приказките като част от културната история, бита и вярванията на българите.

Радио България, която формира имиджа на страната в чужбина и представя културната и националната ни идентичност, ще се развива в **четири направления: Програми за българите в чужбина на български език, Програми за чужбина на 9 езика, Програми за етническите малцинства в страната и Програми за интернет-сайта на БНР на 11 езика** (вкл. арабски). Новините и програмите на 11 езика се излъчват в над 70 национални обществени и частни радиостанции в над 30 държави по света. Радио България има фенове

и клубове дори в Северна и Южна Америка, слуша се в българските покрайнини, в съседни и по-далечни райони с компактно българско население, в смесените райони на България. Журналистите от езиковите редакции подготвят текстовете за езиковите страници, което превръща Интернет-сайта на БНР в уникален културен, езиков и информационен факт. **Над 900 хиляди души, предимно от чужбина, посещават всеки месец сайта**, в който влизат всички знакови събития от деня.

Една от важните мисии на Радио България са **програмите за етническите малцинства на майчин език**. На средни и къси вълни се излъчват предавания за турскоезичното население в България и за Турция. Чрез музикалните редактори и продуцентите е необходимо програмата **да открива, записва и излъчва най-значимото от музикалното творчество, свързано с етническите групи**, да поддържа високи естетически критерии в музиката, адресирана за малцинствата.

През последните две години, с безпрецедентното развитие на собствената предавателна мрежа на БНР в УКВ-обхвата, населението в съседните на България държави получи допълнителни възможности да слуша националните и регионални програми на БНР. Това поставя по-високи изисквания към колегите от Радио България. Чрез единния нюзрум на БНР колегите от Радио България ще извличат и обработват повече звукова и текстова информация от всички програми. **Трябва да се засили икономическата и туристическата информация**, да се разкриват условия за **продуциране на образци на съвременната култура, създадена от българи и за българи зад граница, да се разкрият форуми за общуване с нашите сънародници**. Обмисля се БНР да предостави и условия за **електронни продажби на музика от фондовете си за нашите сънародници**. По технологията D R M сънародниците ни вече могат да слушат цифрово 6-часови модули на националните ни програми и новини на 4 езика. Прехвърлянето на излъчванията на **нови платформи за пренос** ще бъде една от стратегическите задачи в развитието на Радио България.

След старта на Радио София (2007 г.) и Радио Видин (2009 г.) и подготвяния старт на Радио Бургас, проектът **Трета национална мрежа** ще се разшири с подготовката за **Радио Кърджали. Регионалните програми на БНР**, които получиха през последните три години значително техническо и технологично развитие, се нуждаят от **по-активни програмни реформи**. Трябва да се засили сервизната информация, да се разнообразят и обогатят музикалните фондове. Необходима е обща продуцентска и рекламна политика, **взаимодействие с други регионални медии**, с общините, разгръщане на извънстудийните прояви, увеличаване на медийните партньорства на местно ниво. Концертните зали и новите продуцентски комплекси във Варна, Пловдив и Благоевград ще предложат **алтернатива на частните звукозаписващи студиа** и на Първо студио в София. Трябва да се увеличи жанровото разнообразие на музикалните предавания, на предаванията за младежта, като се използват и новите технологии. Необходима е и по-агресивна реклама за районите с нови предавателни мощности.

Интернет-сайтът на БНР, който вече се превърна в медия в медията, сега ще направи следваща крачка като се обособи като **отделна мултипрограмна медия** в структурата на БНР с **профили и линкове в социалните мрежи, в музикалните портали, с финансова страница, детска страница**, с електронен достъп до музикалните и документалните архиви на „Златния фонд“. Основната цел в следващото развитие е **да се засилва визуалната му част** чрез по-широка фотOVERсия на събитията, разполагане на уеб-камери в студиата, онлайн излъчвания на важни събития. Трябва да се премине към създаване на **виртуални фен-клубове на програмите в сайта**.

През последните две години **дейността на музикалните състави на БНР е печеливша**. Предстои да се проведат **конкурси за ръководители и диригенти на Биг-бенда и Оркестъра за народна музика**. Ще продължи разработването и издаването на **аудио и видеоверсии на концертите** за излъчване по телевизията, качване в интернет и тиражиране. **БНР ще подготви заедно с външни партньори магазини за продажба на музикалната си продукция**. БНР като най-голямата медия и културна институция ще продължи да търси взаимодействие и **съгласувана политика с Министерството на културата, с продуцентските и звукозаписващите фирми**.

Сразработването на видеоформати на музикална продукция БНР в перспектива може да се мисли и за цифров видеоканал.

БНР трябва да предприеме по-активни мерки за **защита на авторските и сродните права**. Вече са заведени няколко иска, което е новост в практиката на медията. Потърсено е съдействие на Министерството на културата за изясняване на **спора за продуцентските права с Балкантон**. В дирекция „Международна дейност“ вече работи екип от млади юристи, които се специализират по европейско медийно право. БНР засилва контрола си за изплащането на авторските и сродните права, разширява и взаимодействието си с колегите от АБРО.

Ще използваме взаимодействието с **Европейския съюз за радио и телевизия** за интензивен обмен на програми, за поддържане на баланса между европейската и англоезичната музика, за участие и организиране на съвместни конкурси, за повишаване на квалификацията на журналистите, музикалните редактори, юристите, за получаване на повече права за спортните събития.

IV. ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ НА БНР В ПРЕХОДА КЪМ ЦИФРОВИЗАЦИЯ

Една от големите цели на тази концепция е изграждането на перспективата на **хибридно радио** с аналогови, сателитни, интернет и цифрови излъчвания, с разширяващи се текстови и видеопослания. Радиото вече се прехвърля в нелинейния свят, където се превръща в интерактивна и силно социализирана медия. То е по-гъвкаво от другите електронни медии, предлага по-богат избор и разнообразие на програми, по-широк достъп, специфичен облик. С визуализирането на продукцията и с разработката на **софтуерни програми за мобилни носители**, радиото ще се превърща в универсално поддържащо и съпровождащо средство за общуване. С това то отговаря на предизвикателството от появата на нова интерактивна група слушатели, които искат да „управляват“ съдържанието. Бъдещето на радиото е в диверсификацията и допълнителното съдържание на програмите. Диверсификацията означава да се развива уеб-сайт, интернет-радио, стрийминг, подкастинг, радио „on demand“, радио по цифров телевизионен мултиплекс (DVB-T). Цифровизацията на радиото вече залегна в националното законодателство и една от целите в тази концепция е да се работи **Стратегия за диверсификация, мобилност и допълнително съдържание на програмите на БНР**.

Преди три години започна мащабна програма за **изравняване на техническото и технологичното развитие на програмите** на БНР и подготовка за прехода към цифровизиране на излъчванията. Друга важна задача бе **унифицирането на техниката и технологиите**, което позволява икономия на човешки, финансови и технически ресурси, висока степен на съвместимост на технологиите, нов тип цифрово управление на студийните комплекси, нова организация на работа. Трябва да приключи **внедряването на новите подвижни радиостанции (командери)** и в регионалните радиостанции. Внедряването на хардуер и софтуер, на нови мултимедийни технологии е безпрецедентно, ако се сравнява с предишни периоди. УКВ-мрежата, която беше разбита, вече гарантира над 90 % покритие на население и територия. Предстои да бъдат монтирани още 9 (вж. Приложение 2) УКВ-предаватели с нови честоти и точки на излъчване. С БТК ще продължи програмата за **замяна на антените с хоризонтална с вертикална поляризация**. Основна амбиция през тази и следващата година е **да се решат изцяло проблемите с УКВ-покритието на регионалните програми**.

Като част от антикризисните мерки и стимулиране на прехода към новите технологии, БНР спира част от излъчванията на средни вълни³. Успешната ни изпреварваща политика в развитието на УКВ-мрежата позволява покритието на тези райони да се прехвърли с по-добро качество в УКВ-режим. Според европейските експерти, УКВ-излъчванията ще запазят актуалността си до 2020 г. Остава актуален въпросът за модернизирането на съоръженията на БТК на къси и средни вълни, за реорганизация на честотите и излъчванията, за по-добро качество с по-малки мощности и разходи. **От изключително значение е преминаването от скъпите аналогови към цифрови и интернет технологии**. Ще се уплътни покритието на средни и УКВ вълни **в крайграничните райони**, като програмите ни вече се чуват добре и от двете страни на българските граници. Ще се търсят **и варианти за наемане на честоти и предаватели** и пренос на програми в райони в чужбина с компактно българско население.

БНР започва кампания за популяризиране на цифровите технологии. В съответствие с изискванията на Декларацията от 27.08. 2006 г. и Препоръка Rec/2007 от 31.01. 2007 г. на Комитета на министрите на Съвета на Европа и останалите европейски медийни директиви, БНР ще търси разнообразяване и разширяване на цифровите платформи, в съответствие с националния план за цифровизация, като ще предложи и свое виждане и **Стратегия за цифрово развитие на радио излъчванията.**

Най-близката задача в областта на техниката и технологиите е да завърши **прехвърлянето на Програма „Хоризонт“, Програма „Христо Ботев“ и Радио София в шестте нови студийни комплекси** с използване в пълна степен на най-модерните съвременни радиотехнологии. Реконструкцията е единствена по мащаба си от 1973 г. насам. Студийните комплекси и апаратните ще имат общо цифрово управление и ще бъдат взаимозаменяеми. Към този комплекс отделно се изгражда и външен асансьор с всички мерки за шумова, вибрационна и електромагнитна изолация, с което ще се позволи достъп до студиата на хора с увреждания и ограничения в движението. Това европейско изискване бе обект на намерения през последните няколко десетилетия. Наложително е да се изградят **кабини за компютърно смесване на музиката, изцяло да се ремонтира и преоборудва базата на Златния фонд, да се смени основното ефирно и продукционно оборудване на регионалните радиостанции,** където повечето пултове са полупрофесионални и работят между 17-20 години.

Друга особено важна задача е **изграждането на оптическа свързаност** между програмите, регионалните структури и кореспондентите.

Цифровизирането на архивите ще отнеме от 5-7 години и вероятно ще се наложи да бъде дублирано в **два режима** - в системата „Далет“ и в защитен ресурс на **Интернет,** което не изключва развитието на дигитализирана оперативна фонотечна система с използване на носители като дискове, флаш-карти и др.

Необходимо е да се закупи **подвижен звукозаписващ студийен комплекс,** тъй като използваният сега е на повече от 30 години. Едновременно с това трябва да се постави акцент и върху **развитието на техниката за външно озвучаване** заради значителното разширяване на извънстудийните и концертните прояви на БНР. **Най-голямото предизвикателство е преквалифицирането и подготовката на технически кадри за работа в новите условия.**

V. ФИНАНСИРАНЕ НА БНР. ФОРМИ И МЕХАНИЗМИ НА КОНТРОЛ

Икономическата криза изостри споровете за финансирането на обществените медии. Дори в страна като САЩ отношението към обществените медии и бюджетното им финансиране претърпя обрат. Смятам, че в законодателството трябва **да се гарантира устойчивото дългосрочно финансиране на обществените медии.** Това съответства на препоръките на Съвета на Европа, Европейския съюз за радио и телевизия (EBU) и на медийните директиви на Европейския съюз. Ясно е, че в условията на криза само обществените медии могат в максимална степен да гарантират пълната защита на обществения интерес и достъп да обективна и разностранна информация, до всички платформи на приемане. **Смесената форма на финансиране** чрез бюджетна субсидия и собствени приходи вероятно ще се запази през следващия тригодишен период. Подготовката към цифрово излъчване може да стимулира за преминаване към частично финансиране на търговските и обществените медии **чрез обществени и търговски такси.** Държавата ще трябва да вложи средства за поевтиняване на цената на приемните цифрови устройства, но от друга страна ще трябва да търси компенсации, за да поддържа и развитието на програмите, техниката и технологиите.

Необходима е преоценка на **дуалистичния модел** на развитие на медиите в България. Ако досега обществените медии бяха разглеждани най-вече като конкурент на търговските медии, сега трябва да бъдат оценени като гарант на обществения интерес и преграда срещу деформирането на пазарната и медийната среда. Особено след рязкото концентриране на разнообразни медийни активи и капитали в частния сектор и изоставането във финансирането на обществените медии. На пазара беше създаден монопол в радиоразпръскването, което се оказва пречка в техническото и технологичното развитие на обществените медии и в сектора. Намаля държавната субсидия, възникна проблем с недофинансирането на програмите, което ограничава многопрограмността на обществените медии, ограничиха се възможностите за допълнително самофинансиране.

Досега всички реформи в БНР, включително откриването на нови радиостанции и програми, бяха извършени без увеличаване на числения състав, чрез промяна в организацията на работа и въвеждане на нови технологии, със съкращаване на кадрови и финансови ресурси. Същевременно изоставането на заплащането в бюджетния сектор доведе до изтичане на кадри, които не намериха равностойна реализация в частните медии. Обучението и изграждането на професионални кадри е труден и уникален процес. Затова е необходимо да се подобрява заплащането, заедно с това **да се оптимизира съставът, да се извършва системно атестиране на кадрите и диференциране на заплащането, да се актуализират длъжностните характеристики, да се подобрява организацията на труда, включително чрез развитието на новата техника и технологии.** Чрез увеличаване и разнообразяване на услугите на обществените медии трябва да се търси увеличаване на собствените приходи, техническо и технологично развитие, които са гаранция и за програмната независимост. За ефективно финансиране, което отразява дългосрочния обществен интерес, трябва да се премине от сегашното разходно покритие час/програма към **програмно бюджетно планиране**, обвързано с реалния разход, с резултата и стратегията за подобряване на качеството. Този подход ще позволи БНР да увеличава обема и разнообразието на програмите си и да защитава по-висока издръжка в качеството си на медиен и информационен лидер в радиоефира.

Приетото на 2 юли 2009 г. ново съобщение на Европейската комисия за държавната помощ за финансиране на обществените медии повиши изискванията за прозрачност, ефективен контрол и разделната счетоводна отчетност на обществените и останалите услуги. В съзвучие с тези изисквания е дейността на СФУК и наскоро приетата **Стратегия за управление на риска.**

Чрез **концентрация в управлението** ще се търси по-ефективен контрол и съкращаване на разходи. Чрез внедряването на нови технологии ще се оптимизира организацията на работа. Ще се разработи **Програма за допълнителни приходи от продуцентските, издателските, концертните, звукозаписващите дейности**, за предоставяне на техника и помещения под наем, за копродукции, съвместни рекламни пакети с други медии на национално и регионално ниво.

Необходим е **нов поглед към инвестициите.** За първи път през последните две десетилетия БНР отново придоби собственост. Това са сградите на новите регионални радиостанции във Видин и Бургас, предоставеният от общината подземен паркинг до станцията на метрото до БНР, базата в НРТЦ, получена след разделянето с БНТ. За първи път през последните няколко десетилетия бе извършен капитален ремонт и ново обзавеждане на почивната база в Китен, ремонтирани бяха Лентохранилището в Боровец, почивната база в Говедарци, уредена беше собствеността на всички имоти. В новите бази също ще се търсят условия за допълнителни стопански дейности и приходи, ще се изпълняват строго изискванията за **енергийна ефективност.** Може в перспектива да се мисли за нов **модерен архивен център за регионалните центрове** в безвъзмездно предоставен имот от общината в Бургас.

¹ Началото на Европейската радиомрежа поставиха 16 авторитетни европейски радиостанции от 13 държави, сред които и Българското национално радио. Излъчванията по европейската радиомрежа започнаха от 1 април 2008 година на 10 езика, като до 2012 година Евранет ще обхване всичките 23 официални езици на страните от Европейския съюз.

² Резолюция 1636/2008, Препоръка 1855/2009, Препоръка 3/2007 на Съвета на Европа, Декларацията на Комитета на министрите от 27.09.2006 г., Декларацията за разпределянето и управлението на цифровите дивиденди от 20.02.2008 г. за ролята на обществените медии и гаранциите за обществените аудиовизуални услуги.

Както е известно, БНР единствено излъчва на всички видове вълни - къси, средни, дълги и УКВ, също сателитно и цифрово.

